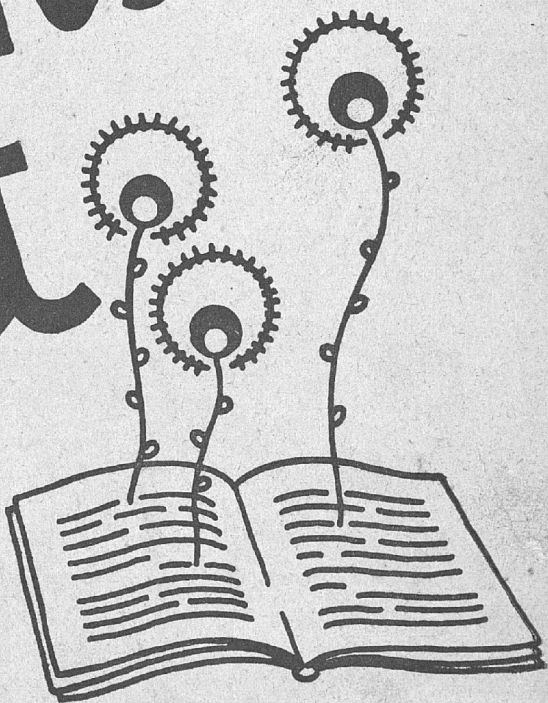

1

zenski svet

L. XI.

januar 1933

SLATINSKE TABLETE ZA HUJSANJE

so sestavljene iz zdravilnih mineralnih soli in neškodljivih, toda zelo učinkovitih praškov in ekstraktov zdravilnega rastlinstva. Vse te izbrane sestavine delujejo jako poživljajoče na človeški organizem, ne vsebujejo nikakih škodljivih snovi in so tako za nemoteno delovanje srca, ledvic in ostalih organov popolnoma neškodljive.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje odstranjujejo na najprimernejši in edino priporočljivi način vse, posebno pa neprijetne in nelepe zunanje znake čezmerno debelosti, razkrajajo in raztope preobilno mast na telesu, podbradku, vratu, trebuhu, stegnih, bokih, trebušni mreni, črevah, ledvicah itd.

Abnormalna težina telesa prične postopoma padati, telo postane prožno, ves organizem pridobi na svežosti, elastičnosti in mladostnem občutku.

Težina Vašega telesa se zmanjša tekem 1 leta za 8 do 14 kg.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje dobite v vseh lekarnah, in sicer doza s 100 tabletami za Din 46.—, velika z 200 tabletami za Din 74.—, kjer jih pa ne bi dobili, se obrnite direktno na proizvajalca:

Lekarna Mr. L. BAHOVEC
Ljubljana, Kongresni trg

M. Pšeničnik

manufakturna in modna
trgovina v Celju

nudi kvalitetno blago za plašče,
kostume in obleke vedno v najmo-
dernejših vzorcih in barvah.

Oglejte si zalogo!
Zahtevajte vzorce!

GOSTILNA VLADIMIR ČERNE ZAGREB

Radićeva ulica 1, dvorišče,
tik Jelačićevega trga

Shajališče Slovencev

Dobra domača hrana in razna vina

IV. SCHUMI

trgovina s kurivom

Pisarna in skladišče :

Ljubljana
Dolenjska cesta
Telefon 29-51

ŽENSKI SVET

JANUAR 1933

LJUBLJANA

LETO XI - 1

SKICE

Maša Slavčeva

I.

Kriza —
Sivo nebo mori mesto. Utelesena kriza. Vsem nedostaje diha. Prsa jim teži obup.

„Še huje bo — —“ Globlje se sklonijo glave, težji je korak. Groza preti za sivim nebom. Stroj, ki seka v cesto jarek, kriči v tišino skrbi.

Kriči — kriči — vso neizpovedano grozo pred neizogibnim, morečim — —

Oni, ki prihajajo trudnih korakov mimo, obstanejo. Kot oddih jim je hropenje stroja: njihovo zatajeno izpoved kriči.

Tisti, po katerih še ni iztegnil vampir — kriza svojih sesalk, pospešijo korak. Ne poznajo noči brez spanja. Na živce jim gre hrešcanje stroja. Tam ob njem so delavci. Kopljejo. Zidajo. Delajo. Delajo!!

Morda še ni dolgo, kar so mrmrali in stiskali pesti: „Prokleta delo! Dobro je onim, ki so bogati!“ Danes hite z lopato v roki. Veriga opeke jim teče skozi roke. Mislijo: „Blagoslovljeno delo! Kruh se rodi iz Tebel! Drugi so brez njega — — —“

Pridem mimo, obstojim, gledam — — —

Trudni, drsajoči koraki se ustavijo kraj mene. Vsesajo se v razrito prst. Ko da hočejo pognati korenine.

Še več jih pride.

Ob raztrganem plotu stoje prišleci. Oni, ki so prišli pred mano. In oni, ki so prišli za mano, stoje tam. Cape vise od koščenih, izmozganih teles. Kot živa strašila s polj so — — —

Stoje se opirajo ob plot. In gledajo. Gledajo. Lačni so. Tam na oni strani plota raste kruh. Iz dela raste. Oni nimajo dela. Nimajo kruha — Nimajo — — —

Nekoč so bili zavidni onim, ki se vozijo v avtomobilih —

Danes jim groza objemlje srca, žalostno boljše v tovariše preko plota. Oni imajo delo. Imajo kruh — —

Grenka misel pači bleda usta. Morda se nekje prav globoko v srcu zgane zavest: „Dobro mu je, delo ima — hudič —!“ In še globlje, v najbolj skriti gubi zavesti se zgrozi: „Sebi enakim zavidam — morda jih celo sovražim, ker imajo kruha, jaz pa ne — — —“

In še strmé preko plota in dlani z zastarelimi žulji jih ščeme — —
Rade bi iztrgale onim delavcem rovnico iz rok. Rade bi jo zavihtele,
močnejše, silnejše nego oni — za kruh —
Preko plota gledajo, kot otroci v prepovedan vrt. Tam zoré sadovi
dela.

A ne zanje.

Lačni so. Sanjajo neizpolnjene sanje o delu.

Siva groza nad mestom se zgane. Iz njenih gub se usipljejo snežinke.
Gosto. Gosteje — — — ko deca se jih razvesele. Ne poskakujejo ko deca
in ne kriče od veselja.

A oči jim preblisne otroška radost.

Roke si pomanejo in odsev brezupa uplahne na njihovih obrazih.

„Sneg! Sneg —!!!“

In težki koraki zapojo ter se izgube — —

Na magistrat. Po lopato. Čistili bodo ceste.

Zadovoljen vzdih kot molitev:

„Danes bomo jedli — — —“

II.

Čakalnica pri zdravniku. Mnogo nas je, ki čakamo.
Molk.

Le redkokdaj pade beseda in preseka tišino. Komaj kak pozdrav
prihajajočih in odhajajočih. Tupatam zašume listi kake revije, obračajo
jih nestrpni prsti.

Skrivaj se opazujemo.

V čakalnico pritava mlad mož ob palici. Žena ga spremlja. Sesede
se na stol. Vije se od groznih bolečin. Mukoma diha. Glasni, bolesteri
vzdih mu razpirajo stisnjene zobe.

„Prosim, ali naju pustite naprej?“

Nekaj nas pokima. Nekdo zamrmra. Drugi se oglasi: „Ne; zdaj sem
jaz na vrsti. Čas je zlato. Kaj pa hodite poslednji trenutek k zdravniku?“

Vsi se zganemo. Sram nas je zanj. Nekdo se potegne za bolnika, ki
ne izdavi besede. Vname se prepir. Končno zmaga večina. Bolnik gre
prvi v ordinacijo.

Zopet tišina.

Nekdo potrka na vrata čakalnice. Nenavadno je to.

„Naprej“ se oglasi eden izmed nas.

Vrata se odpro.

Majhno štirinajstletno dekletce vstopi. Volneno čepico ima na glavi
in cekar v roki. V temno ruto je zavita.

Z jokajočim monotonskim glasom zdrzdra: „Prosim, usmilit se me
reve, pomagajte mi, lačni smo, šest otrok nas je, mati bolna, oče je
umrl pred triindvajsetimi meseci — — “ Pri vsaki vejici glasno potegne
dih vase.

„Kje pa si doma?“

Plašen pogled iz dekletovih oči nas po vrsti ošine.

„Iz barak na Friškovcu,“ pravi in povesi oči. Iz sramu? Radi laži? Njen obraz je čudno star. Bog ve, če govori istino.

Spomnim se novin, ki prinašajo vesti o starših, ki nauče svoje otroke takih prošenj na izust, da služijo na ta način brez dela. Nekaj neiskrenega, naučenega mi zveni iz dekletovih besed.

„Morda sem krivična —“ pomislim.

Če ponavlja iz dneva v dan isto prošnjo — kot stroj — ali ne zveni končno tudi resnica naučeno?

Nekaj v meni se upira, da bi podarila dinar. Predrzen je dekletov pogled. — Ali se mi le zdi. Par rok se zgane, dinarji ji zažvenketajo v dlani.

Vrata za njo se zapro.

Neka gospa dvigne glavo iznad časopisa:

„Poznam jo, tičko. Podnevi berači, ponoči pa se vlačijo z moškimi po beznicah. Barak na Friškovcu pa sploh ni več.“

„Saj res,“ se nemirno zgane oni, ki jo je obdaroval.

„Pa je ne ujame policija?“

„Zna se prikraستي v hiše po zadnjih stopnicah. To vam je tička. Podnevi si nabere dinarjev, ponoči pa se vlačijo in zapravljajo. Trinajst let ima.“

Vrata ordinacijske sobe se odpro.

„Naslednji,“ pokliče zdravnik —

POVEST O SESTRICI

Mihael Osorgin — Poslovenila Marija Kmetova

Nadaljevanje

10. Ko se je danilo...

V mladosti, ko sem se resno bavil z mislimi, da bi bil pisatelj, in še nisem vedel, da bo moje življenje drugačnega, dasi koristnega dela polno, sem večkrat skušal prirodne slike izraziti z besedami. Nihče mi tedaj ni povedal, da je pero, čeprav v rokah človeka, ki ima opravka le s pisanjem, nezmožno izraziti neizmerno in zares pozemsko, nam tako umljivo, skoraj domačo krasoto teh krajev, koder sva s sestro potovala v svoj rojstni kraj ob uralskem gorovju.

Hvala Bogu, videl sem vso Evropo, videl sinje morje juga in videl skandinavske krasote, — vendar navzlic vseh vtisov in vseh evropskih lepote — ne morem reči drugače, ko da mirnega srca priznam:

„Vse, kar sem videl najkrasnejšega — vse tisto je tudi pri nas. Le našega središča ni najti nikjer v Evropi.“

Da vnovič spoznam, kako da so naši kraji lepi, vzbujajo ruski ponos v moji duši, ki je bila v raznih neprilikah tolikrat opustošena. Dasi so me uničili in zatirali tuji, samoljubni in prezirljivi ljudje, — vendar se vnovič zavedam, da sem sin in državljani velike, najbogatejše in naj-

krasnejše dežele. Boli me njena sedanja beda, a radostno se nasmiham njeni bodočnosti. V to bodočnost verujem iz vsega srca. In to me osrečuje.

* * *

Tiste dni je cvetela lipa in naš parnik je naglo rezal Kámine vode in ozračje, ki je bilo prenasičeno z dehtenjem cvetja tega ljubkega in dražestnega drevesa. Ponoči se človeku ni dalo spati v kajuti. Najrajši si duhal sladko svežost reke in se divil odsevom visokih bregov v vodi, ki jih je obsevala mesečina.

Zapiskal je parnik pred nami, naš je s kratkim basom odgovoril, mornar je prišel in pomahal s svetiljko in tudi na oni ladji je na levi strani mežikala neka luč. A nekoč se je zadel ob nas dolg splav, ki ga v temi še zapazili nismo. Velik ogenj je bil sredi na njem in skozi trobilo so nam zavpili: „Po-ča-si!“ in že je naš parnik počasneje vozil. Na plavu so vpili in kričali na nas. To je bilo življenje zase in pluli smo v čarobni noči dalje.

Ko se je skrila luna, smo odšli v kajute. Krasna je bila noč, a tudi jutro je bilo krasno, zato smo zarana vstali in na krovu pili čaj.

Ta tridnevna vožnja s parnikom v začetku in ob koncu šolskega leta mi ni bila samo za užitek, marveč sem v teh dneh tudi razmišljal o preteklosti in koval načrte za bodočnost. Zdaj sem se zadnjikrat kot dijak peljal domov. Drugo leto bom že kot odrasel človek nastopil pot v življenje — in v tem življenju bo treba natančno dognati, kam spadam. In dasi sem bil mlad in domišljav, vendar sem vedel, da vsebuje to poslednje leto mojega dijaškega življenja vso mojo bodočo pot. Kako naj bi se vedel? Kam naj bi nameril svoje korake? Ali ne bom kam zašel?

V kajuti, kjer vedno malo diši po barvi in pari, je bilo zatohlo in dolgo nisem mogel zaspati. Na okencu se je zasvetil zastorček — danilo se je. Oblekel sem se, vzel tudi površnik in odšel na krov.

Barve in odtenki se na reki menjavajo ponoči in podnevi — in to je najlepše. Prikazal se je prvi svit jutra, ki je nalahno polzel izza senc in nejasnih obrisov. Stopil sem spredaj na kljun, čudil sem se mirnemu ozračju in se divil borbi noči z jutrom.

Ondi sem zagledal sestro, ki tudi ni spala in je prišla na krov v toplem plašču in orenburški páhovki. Sedela je vsa sključena in skrčenih nog na klopci. Ko sem prišel k njej, se ni prav nič začudila, da ne spim, ni se zgenila in toliko da me je malo pogledala. Oči so ji bile motne in polne solzá, ki si jih ni obrisala.

Nisem je vprašal, zakaj da joka, čutil sem, da bi bila vsaka beseda odveč. V polmrazu ranega jutra je bil njen obraz nelep, shujšan in postaran. Morda ni bilo prav, da sem prisedel, a tudi ni bilo moči oditi. Sedela sva skoraj pol ure skupaj — in Katji so lile solze, tekle kar dalje in neprestano. Če bi bila ječala, vpila, vila roke, — bi bilo razumljiveje in laže. Videl sem, da nima niti toliko moči, da bi se zgenila. Solze ji niso močile pahovke in so ji padale kar na kolena. Zdanilo se je.

Hladno je bilo sedeti na klopci. Nisem vedel, kaj bi počel, zrl sem na bežče bregove, da ne bi videl Katje.

Slednjič se je zgenila in dejal sem:

„Hladno je. Ali ne greš v kajuto?“

Ni mi odgovorila in je skušala vstati. Pomagal sem ji in oprla se mi je na roko. Privedel sem jo, kot kako bolno in staro žensko, do vrat kajute in slišal, kako se je vrgla na divan. Počakal sem še pred vrati — a ničesar ni bilo čuti.

Spominjam se, da se nisem izpraševal, čemu se je sestra jokala, kaj da je tako strlo njo, ki je bila zmeraj tako pogumna in se je znala premagati. Videl sem njeno gorje in ga smatral za nekaj naravnega. Zbolelo me je, a ni me porazilo. Morda me zato ni tako zadelo, ker sem sestro nepričakovano zapazil in v takem času, ko vsak, kdor ne spi, živi zase in si ne želi drugih ljudi. Morda ta noč ni bila prva, ki jo je Katja prebila v solzah, le da je jaz še nikoli nisem videl. Pa saj tudi jaz v samoti in sam s seboj nisem bil tak, ko pri ljudeh.

Zelo sem se zmrazil in utrudil. Topleje sem se zavil in nisem mogel razrešiti uganke Katjinega življenja. Spet sem zagledal novo stran, ki mi jo je nekoliko odprla. Enakomerno brnenje parnega stroja me je prijetno uspavalo.

11. Zakaj se je kraljica jokala?

Druga dne najinega čudovitega potovanja sva se mnogo menila in sestra je prvič v življenju odkrito govorila z menoj:

„Nikar ne misli, da sem se jokala radi ločitve ali kaj... To je vse drugače, Kostja. Meni je Vlasjev zelo všeč, rekla sem ti že. Res je izvrsten človek in darovit. In ljubi me, vem. A on me ljubi po svoje, ne pa tako, kakor je meni potrebno. Nič ga ne obsojam, a tako mi ni mogoče. Ali razumeš to?“ „Ne, Katja! kako pa hočeš, da bi te ljubili?“ „To je težko povedati... No torej — midva delava skupaj, načrti so tam, risbe, računi, vse, kar me zanima. Vsak hip pa čutim, kako me gleda, čeprav v resnici ne gleda mene. A njegov pogled je tak, s kakršnim moški gledajo lepo žensko.“

„To je naravno!“

„Že mogoče — a meni to ni všeč. Seže mi v roko ob slovesu, njegov prijem pa ni svoboden. Časih mi izroči kak papir, prav resno, brez smehljaja — a jaz vidim in čutim, da ne gleda name kar tako, da se me z očmi prav dotika, da me gleda nekam oprezujoče in tatinsko. Saj se zelo obvladuje, ničesar mu ne morem očitati, a glej — stojim pred njim — in sem — oprost mi, Kostja — ko gola — in mi je, da bi zakričala in zbežala. In to je tako neprijetno, tako mučno.“

„Mislim, da zato občutiš vse to, ker ga ne ljubiš. Če bi ga ljubila, bi ti bilo to všeč.“

„Všeč? Ne, nikoli ne! Kostja, jaz sem ženska in še zelo sem ženska, in občutim kakor ženska in vse vem. Saj razumeš — so trenutki, — in vendar ne sme se tako občevati z žensko; to je žaljivo! Morda pozneje,

ko živita že skupaj... No, s tem se je začelo... saj mi je zelo težko povedati. Sramežljivo tudi jaz lahko ljubim, a na skrivaj, da ne govorim vsak hip o tem in ne ubijam drugih ljudi s takimi besedami. Potrebno je, da se človek nekoliko približa, ali tudi kaj skrije — ali ne vem...“
... ceni v ženski človeka?“

„Da, čeprav je seveda to — že lahko obrabljeno in puhlo — ko kaka formula. Spoštuj žensko ali je ne spoštuj, samo svobodno se vedi, brez teh čustvenih trepetov! Celó nevljudnost in sirovost me tako ne žalita. Z vsem tistim se pa ne morem sprijazniti. Vidiš, ta tvoj Martinov — on je pograbil mizo in jo prevrnil!“

„No — on je bil pijan!“

„Pijan — pa si ni dovolil tega, kar si je dovolil drugi, trezni in razumni človek. Nikoli me ni gledal Martinov ogabno ali žaljivo! In jaz ga zelo spoštujem.“

Nasmehnil sem se: „Ali se izplača govoriti o Martinovu!“

Nato je povzela:

„Glej, tudi tvoja sestra je doživela roman — in še precej smešnega. Veš tedaj na cesti, ko sva se srečala, se mi je razodeval. To se pravi, pojasnjeval mi je nekaj, kar je bilo že zdavnaj jasno. A on je mislil, da je treba to izraziti z besedami, se o tem razgovarjati. To je bilo precej smešno in le zato tudi ganljivo, ker sem bila jaz že skoraj zaljubljena vanj. Vedel je to in mahoma začel govoriti o nekakšnih željah, čeprav — še enkrat poudarjam — je on zelo dober in trezen človek.“

„In kaj si mu odgovorila?“

„Hotela sem mu reči, da so vse besede odveč, da tudi brez besed vse vem in razumem. No, pa nisem prišla do tega, ker si prišel ti in sem se nenadoma rešila z mislijo, da odpotujem s teboj in se izognem vsakršnim pojasnilom.“

„Rekla si, da se prihodnji dan snideta?“

„Da, pa se nisva. Napisala sem mu prav kratko pismo in mu odgovadala sodelovanje z njim.“

„In se nista nič več videla?“

„Nič več; lahko bi se bila, a nasem hotela.“

„Se ne bosta sešla.“

„Ne bova se, Kostja! To se pravi, lahko se še vidiva, a ta razgovor se ne povrne nikoli več. Jaz ga ne bom izzvala, on pa ne bo hotel započeti.“

„Kakšen roman je to! In kakšna neživa človeka sta vidva!“

Katja se je zasmejala. Vsa je bila pomirjena.

„Da, to ni roman. To je — poskus tvoje sestre, da bi imela roman. Ponesrečen poskus.“

„Ali ti ni žal, Katja?“

„Res, žal mi je. A drugače ni moglo biti. In zdi se mi, da bo mama soglašala z menoj.“

„Ali ji boš vse povedala?“

„Vse. Tudi o domu — in o tem; saj zato tudi grem k mami. Nikar ne misli, Kostja, da sem jaz boječa ali mrzla. O, jaz bi bila vsega zmožna!“

A tako težko sem živela in toliko let! — da nisem sposobna začeti kega manjvrednega življenja.“

„Ti — naša kraljica!“

„Tako je. Kraljica, ki se joka, ker ni pastirica; ki se joka zarana na krovu ladje...“

12. Las

Zelo se živo spominjam tistega poletja, ki sva ga s sestro prebila pri mami na deželi. Nikakih dogodkov ni bilo in tako živo mi je v spominu še posebej zato, ker je bila Katja ko nekdanj, kakršna je nekoč bila pri nas doma. Čeprav ni bila ko deklica, ki se je, pričakujoč dete, igrala z lutkami in ki se je hudovala, ko smo se ji posmehovali, — a bila je vendar prejšnja Katja; zdelo se je, ko da ni nikoli zapustila naše hiše, ko da je zmeraj živela pri mami in ni bila nikdar odrezan kos. Tako lepo nam je bilo v njeni družbi, da sem si tudi jaz domišljal, ko da nisem dijak na počitnicah in nisem skoraj narejen mož, marveč da sem nekdanji ‚stari direktor‘ Kotik v flanelasti oblekici, ki ljubi hazardne igre in je za to strast s starejšo sestro zaprt v temnici.

Tesno nam je bilo v majhnem stanovanju pri mami, vendar smo želeli biti vsi skupaj. Vsak dan sem odhajal z doma, se sprehajal z nekdanjimi tovariši, časih sem se vozil s čolnom, lovil ribe, pa spet z orožjem odhajal na lov v gozd, ki je bil koj zraven mesteca. Reka je privabila tudi Katjo, da sva se nekolikokrat skupaj vozila s čolnom. Plula sva navadno do otoka, ondaj sva zlezla na suho, ležala na pesku ali se skrila v gosto grmičje. Večkrat pa je Katja ostajala pri mami. Nisem razumel, o čem se morata toliko razgovarjati. Ni bilo dovolj, da sta se pogovarjali podnevi, še ponoči sta šepetali ko časih. Šepetali in šepetali sta, a zjutraj je Katja po prstih hodila po sobi, kar je pomenilo, da nekaj važnega premišlja. Mama je bila dobra z njo, laskala se ji je, mislila je z njo in ji pomagala. Vse sem videl in tudi razumel, da so materinski nasveti bolj važni in Katji bolj potrebni ko moje prijateljstvo in bratovsko klepetanje.

Sestra je bila dva meseca pri nas. Ves čas je bila z mamom, ni iskala novih znancev in tudi ne obnavljala prejšnjega prijateljstva. Spominjam se, kako jo je prišla neka sošolka iz gimnazije obiskat in sta se pogovarjali do večera. Ko je odšla, je rekla Katja:

„Čudno, jaz živim v Moskvi, ona pa na deželi. Obe sva poročeni, obe imava otroke. Pa se je izkazalo, da sem jaz strašno zastarela in zaostala ženska. To, kar mi je ona povedala o svojem življenju, je kar neverjetno, kako le zmore vse to, le kako zmore! In poglobitno — ona je pri vsem tem zadovoljna in srečna! Jaz bi — ne vem — ne — kaj takega ne bi mogla prenesti! Ko sva bili še skupaj v gimnaziji, sva bili veliki prijateljici in sva zmeraj skupaj kovali načrte. A ti načrti se niso uresničili niti pri njej, niti pri meni. Pa ona je dosegla povsem nekaj drugega in se je utešila, a jaz...“

„Kaj se še zmerom ubijaš z mislimi?“

„Ne... Saj nisem ničesar dosegla.“

Ponoči sta z mamo spet dolgo šepetali. Mamino šepetanje je bilo — ko zmeraj enakomerno in mirno, Katjino pa vzburjeno, tako da sem večkrat zaslišal poedine besede. Govorila je o domu in otrocih — ali kaj. Njene tožbe so bile ko burni vodopadi, a mamine besede ko tihi potoček.

In slednjič je zmagal — potoček.

Ko se je Katja odpravila nazaj v Moskvo, sem jo spremil do večjega pristanišča — tri ure vožnje po vodi. Deževen dan je bil in sedela sva v kuhinji parnika. Katja se je pogledala v zrcalo, da si popravi lase, in me poklicala:

„Hočeš pogledati?“

„Kaj pa?“

„Glej — siv las! Prvi sneg.“

„Ta je bolan. Prezgodaj je še, da bi osivela.“

„Ne, ne — siv je — pa ne en sam.“

„Si zelo žalostna?“

„Čemu? Da sivim? Ne, Kostja. Glej, mama je vsa siva in tudi ti boš nekoč osivel. To ni važno.“

„Kaj pa je važno, Katja?“

„Kaj je važno? Važno je — da človek to opazi o pravem času. In zelo važno, da si zapomni, da drugače ne more biti. Potem človeka ne zaboli in mu je lažje živeti.“

„Ali imaš od mame te misli?“

„Mama mi je mnogo koristnega povedala. Da bi le imela potrebnih moči...“

Objela sva se. Dolgo mi je sestra mahala v slovo s svojo belo pahovko.

Tako žalostno mi je bilo pri slovesu. Parnik je odhajal. Še vedno je pršilo.

Skoro uro dolgo sem stal in čakal na parnik za nazaj. Na bregu je bilo blato, da si se pogrezal vanj. V mali čakalnici je nekaj ljudi pričakovalo parnika. Po šipah so lazile muhe. Spomnil sem se, kako sem fantek s takimi muhami lovil ribe: čim sem izpustil trnek z vabo, že je hlastnil trop ribic po njej. Med čakajočimi ljudmi je bila tudi družina nekega bogatega Tatarja. On je bil že precej star, žena pa mlada in kazalo je, da je bila dobra z njim. Ko se je pa okrenila, so se ji črne oči kar tako zablestele. K njima je prisedel neki kmetiški očanec. Mirno so se razgovarjali. „Glej — ljudi — živijo! Pa bomo živeli tudi mi!“ Naglo bodo potekle počitnice. Poslovil se bom od matere in spet odšel v Moskvo, da dokončam svoje pravoslovje. Mati se je vsa postarala. Morda bi se vrnil k njej, dobil kako službo na deželi. Se oženil. Morda pa me bo življenja pot' privedla daleč naokrog, v neznane daljne kraje? Tisto leto sem moral še marsikaj dognati.

O čem razmišlja zdajle Katja? O svojem sivem lasu? O „ponesrečenem romanu?“ Ali pa se joka? Ali pa motri skozi tenčico pršečega dežja visoko obrežje?

Tatar je odšel ven, se vrnil in dejal:

„Naš že gre!“

Očanec je radostno vzkliknil, Tatarka me je ošvrknila s črnimi očmi in bil sem bolj dobre volje. Vsi so hiteli jemati prtljago. A muhe na šipah se niso prav nič razburjale: navadile so se, da je hodilo življenje mimo njih.

13. Razgovor

Kmalu ko sem prišel v Moskvo, sem srečal na cesti Vlasjeva.

„Pozdravljeni!“

„Ah, pozdravljeni!“

Segla sva si v roke in nisva vedela, kaj bi rekla.

„Ali se izprehajate?“

„Da, nekaj moram početi.“

„Tudi jaz počenjam približno isto. Bi šli z menoj k Filipovu na kavo?“

Vlasjev je bil videti resnejši, pa je bil sploh zmeraj gosposki in resen. Morda ga je res kaj težilo, ali je hotel biti le na videz tak.

„To leto dokončate?“

„Da.“

„In kaj potem? Ostanete v Moskvi?“

Vsa ta vprašanja so bila kar tako, da sva pač nekaj govorila. Oba sva pa ta hip mislila na Katjo. Vedel sem, da ga ona še ni videla. On pa me je hotel izpraševati o njej. Skoraj mi je bilo Vlasjeva žal; prijeten, delaven človek je bil. Da je bil Katji všeč, je pomenilo, da je to tudi zaslužil. Zasmilil se mi je.

„Ali ste večkrat v Sokolnikah?“ je vprašal spet.

„Ne. Predavanja so se že začela.“

Slednjič je le dejal:

„Škoda, zelo škoda, da je vaša sestra zavrgla arhitekturo. Tako darovita je; koliko bi dosegla!“

„Res. A prav tako je zavrgla glasbo; tudi tu so ji prerokovali slavno pot.“

Trdo so nama šle besede. Videl sem, da se Vlasjev ni hotel ločiti od mene. Iz kavarne sva šla na izprehod po mestu. Vprašal me je, ali pijem pivo. Ko je bil še on v šolah, da so dijaki radi zahajali na plzenjsko pivo tam na vogalu. Ali bi hotel?

Pivnica je bila precej umazana. Biljard je bil pokrit z raztrganim suknom; natakar je dremal. Pri steklenici trpkega in močnega piva sva se laže razgovarjala. Razodelo se je, da sva si z Vlasjevim že dolgo drug drugemu všeč. Trčila sva in si pogledala v oči. Njegove oči so bile velike, sive in zares nekoliko žalostne.

„Vaša sestra mi je rekla nekoč, da ste vi njen edini prijatelj in da je zelo navezana na vas.“

„Da — že iz otroških let. Ko sem bil še fantek, sem jo ljubil, ljubil še bolj — ko mater. Skupaj so naju zaprli v temnico.“

„A? Zakaj pa?“

„Mene radi razposajenosti, njo pa zraven, da me ne bi bilo strah. Pa sva se zblížala.“

Rad sem se bahal s Katjinim prijateljstvom. Vlasjev je pil pivo, nato se je ozrl v stran in rekel:

„Mislim, da to ni nikaka novica za vas, če vam povem, da mi je vaša sestra tako posebno..., tako izredno...“

Ni mogel najti prave besede. Molčal sem.

„Ali — bolje povedano — ona mi je zelo — in mi je še — pri srcu. Ona to ve. Rekel bi, da sem jo ljubil.“

Kar molčal sem. Naj se izpoveduje! Mu je že potrebno! Nadaljeval je:

„Čudovita ženska! Take ni nobene več. In mislim, da ni srečna.“

Pa sem spet kar molčal. Seveda — take ženske, ko je Katja, pač ni na svetu, to sem sam dobro vedel. Vlasjev je spet povzel:

„Tudi jaz sem nesrečen. Delam ko prej, predavam, sem navidezno ko zmeraj. In vendar — vrag vedi — kako se bo to končalo! Morda bom zbežal čez mejo za kaki dve leti!“

Pri tretji steklenici me je pogledal in dejal mehkejše:

„Kadar se boste z menoj porazgovorili, me boste razumeli. Mene razumete. A nje — nje ne razume nihče! Tudi jaz je ne razumem. Ljubim jo, — a ne razumem! Zakaj me tako odriva? Ali sem — nesramen človek? Ali sem si kdaj kaj dovolil? Prišežem — nikoli! Če bi ona le hotela, rekla le besedico, saj razumete — prost sem, mlad, imam dobro službo... Da bi ji bil vsaj zoprni ali kaj — pa ne —, vem, da ne. Sama mi je rekla: ‚Všeč ste mi; ampak...‘ Kaj — ampak? Družina? Eh, kakšna družina pa je tam! Njen mož — saj vem, kakšen je, vem, da je kača in pa star. No — vi, ki ste mlad in resnicoljuben človek in ki ljubite svojo sestro — povejte: ali je njeno življenje sladkost? Ali je potrebno, da tako živi? Kaj?“

„Ona ne živi lahko.“

„No, vidite! — Uf to pivo, v glavo mi je šlo! Oprostite mi, da sem tako odkritosrčen. Zelo mi je hudo in ljubo mi je, da sem vas dobil. Zdaj sem na vas prenesel tisto čustvo.“

„Hvala.“

„Čemu hvala, toda... No, povejte mi, kaj naj storim?“

„Ne vem.“

„Ne veste... Tudi jaz ne vem. Treba bo naročiti še eno steklenico, čeprav je pijača tako za nič. Od piva sem tak, ali kaj... Dragi moj, meni je tako hudo, tako hudo, da vam niti povedati ne morem.“

Izkazalo se je, da sem bil močnejši ko Vlasjev, oziroma ko trpklo pivo. In ker sem bil bolj trezen ko on, sem ga malce preziral: trapišče! In to trapišče, to nesrečno nišče se je upalo misliti na Katjo! Katja potrebuje junaka — če sploh koga potrebuje!

„Eh,“ je povzel Vlasjev, „pojdiva kam, hočete, greva kam?“

„Ne, nikamor ne maram.“

„Tako? No — sicer tudi jaz nimam te navade, a kar tako, od žalosti...“

Odšla sva in rekel je:

„Povejte ji, da sem jaz, Vlasjev, še zmeraj tak, kakršen sem bil.“

„Ničesar ji ne bom povedal.“

„Kaj? Nočete?“

Sirovo sem odvrnil:

„Ne prenašam pošt. Povejte ji sami — če hočete!“

Treznejši je dejal:

„No, zakaj ste pa taki! Oprostite mi, saj nisem hotel! Samo to sem lahko povedal. Glejte, k njej ne smem; da bi ji pisal, je zaman — prepovedala mi je. Ali bi slučajno?“

„Da se mi ne drznete! In je ne omenjate!“

„Bežite no, kakšni stel!“

„Da, prav takšen!“

Molče sva šla dalje. Na križišču sem mu podal roko in dejal:

„Jaz grem na desno; na svidenje!“

Vlasjev se je molče poslovil. Zdelo se je, da je izmučen ali da mu je žal, ker je bil tako odkrit. Nič ne vem, zakaj sem ga tako nahrulil. A bil mi je zopr. Le kako je smel on misliti na Katjo! Katja — kraljica, on pa — kdo? Pojdi naokoli, kamor hočeš — ali pojdi čez mejo! Saj tako ne bo šel — tudi tako ga bo minilo! Mislim sem, da je bolj močan...

„Ne sme! Če bi se upal!“

Bolj in bolj sem bil ponosen na Katjo. Do solz sem jo ljubil in jo častil ko svetnico. Nihče ni vreden Katje; ni ga — takega človeka! Vsi samo sami Ivani Ivaniči! Ali jo mi moremo razumeti?

A morda sem se tudi zato razhudil na Vlasjeva, ker sem tudi jaz nekaj zagrešil: dovolil sem, da se je Katjino ime imenovalo v umazani, dijaški pivnici!

Konec prihodnič

PAV

Mara Lamutova

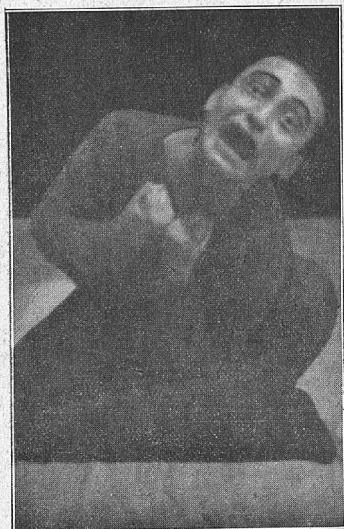
In kriknil pav je skozi noč,
razklal na dvoje polnočno tišino,
poslušaj... niti jeka mu ni dala noč!
kot prej osamljen je na krovu sam,
ponosno glavo skriva pod perot,
ko da ga lastnega je krika sram.

Kako sem ti sorodna, pav!
Ko duša je prepolna, prekipi
in krik bolesti se izlije v spev,
gre v svet, gre med ljudi —
gre v gluho noč... Odmeva ni!
Premišljam s sklonjeno glavo,
trpim, kot da ni bilo prav...
Kako sem ti sorodna, pav!

Z NAŠEGA PLESNEGA ODRA

Maša Slavčeva

Dva naša mlada umetnika, režiser Ferdo Delak in plesalec Pino Mlakar, sta se na svojih študijah v tujini poročila in pripeljala v domovino dve resni zastopnici sodobne plesne umetnosti.

Katja Delakova je Dunajčanka. Kdor pozna njene plesne stvaritve, se zavzet vprašuje, odkod jemlje ta mlada, šele 18 let stara žena, ki je še napol otrok, moč za tako pretresljiv način izražanja človeških ganotij s plesom in mimiko.

Starši, prosti ozkosrčnih predsodkov, so ji dali možnost dovršene izobrazbe, saj je živela na Dunaju, kjer je bogata izbira najboljših plesnih umetnikov.

Najprej se je šolala pri Ceciliji Cerry, potem pri njeni asistentinji Helly Neumann. Ko je popolnoma obvladala baletno tehniko, je postala učenka Gertrude Bodenwieser, profesorice na dunajski visoki šoli za umetnost in sijajne pedagoginje, ki predvsem prepušča učenkam svobodni razvoj individualnosti. Najizrazitejši pečat pa je vtisnila znanju Delakove njena poslednja učiteljica Gertruda Krauss.

Tehnika Delakove je izvrstna. Imela sem pri skupnem treningu priliko, spoznati naravnost fanatično veselje do dela, s katerim si suvereno pokori vse telo.

Delakova ne interpretira abstraktnih pojmov; človeški afekti in kar je izrazitega za najglobljo človečnost, to so zanjo plesne snovi. Pred

vsem stremi za močjo in veličino izraza; skuša izluščiti dramatično jedro iz plesa in jima rada žrtvuje estetiko in lepoto, in to brez škode.

Ali bi povprečna plesalka hotela opustiti stereotipni sladki nasmešek na licu, da bi dala izraza občutju neizmerne bolesti, ki spači lice Delakove v naravnost tragično masko v „žalobni koračnici“?

Glede mimike pri plesu sta dve struji. Imela sem priliko videti zastopnike obeh — najznamenitejše, svetovne umetnike. Ako je ples idejno zasnovan in ni le revija plesnih kretenj brez vsebine ter je podan z umetniškim doživetjem, kako more ostati lice — zrcalo duše — negibno in brezizrazno? Kakor je za igralca popolnoma nemogoče, da izraža čuvstva samo z besedo, tako i plesalcu ne zadostuje samo kretnja. Ne morem se otresti misli, da gledam invalida, če vidim plesalko, ki dela kretnje veselja ali obupa ali karkoli z neprizadetim obrazom, ko da nima skupnosti z ostalim telesom. Nikakor pa nisem zagovornica onih „umetnikov“, ki skušajo z narejeno mimiko ustvariti videz doživljanja.

Kar lajik podzavestno sluti: smisel za kompozicijo, euritmijo in polifonijo, za dinamiko plesa v prostoru, za muzikalno sintezo — itd., itd. — vse to je pri Delakovi z znanjem in okusom združeno v umetniški ples. Njeni zamorski plesi, na primer, so dokaz, kako plesalka muzikalno občuti kompozicijo plesa, da zveni iz gibov ob popolni tišini — vendarle pesem.

Novi za nas so njeni po starih židovskih pesmih interpretirani plesi. Z ljubeznijo in humorjem nam pričara karakteristiko svojega rodu.

Delakova učinkuje s svojo pojavo kot močna in zanimiva osebnost, ki pa prevzame gledalca z vsem drugim bolj kot z ženskostjo. Imam vtis, da ji plesi, ki zahtevajo izrecno žensko naravo, manj „leže“. Toda pri njeni mnogostranosti ne prihaja to toliko v poštev.

Delakova je brez dvoma jako nadarjena in obeta mnogo. Če ji spričo njene mladosti sempatja pomaga rutina, ji ne zamerimo tega, kajti čez nekaj let bo to mlado vino prevrelo in kar nam bo takrat dala, bo to, kar danes obeta.

Delakova pripravlja nov plesni večer, ki obsega cikel plesov z imenom „Cesta“. To je stvaritev, ki jo bo stala mnogo truda in časa, ki pa obeta veliko zanimivost.

Pia Mlakarjeva je iz Hamburga. Od rane mladosti je živela po mestih, kjer je plesna umetnost visoko razvita, in med sorodniki, ki so pripadali intelektualnim in umetniškim krogom. V Halleju je študirala klasični balet, potem je stopila v znamenito plesno šolo prvega modernega koreografa in mojstra R. von Labana v Hamburgu. Ondi se je seznanila s Pinom Mlakarjem. Oba sta bila potem učenca mojsterskega plesnega razreda na novem Labanovem koreografskem zavodu v Berlinu. Poročila sta se na Rabu. Skupno umetniško pot sta nastopila v Darmstadtu; veliki uspehi v nekaterih modernih plesnih

koreografijah so jima odprli samostojno mesto v Dessau: Mlakar je postal baletni mojster, žena pa asistentka in prva soloplesalka. Udeležila sta se mednarodnega koreografskega tečaja v Parizu l. 1931. in prejela nagrado. Nastopala sta v Hamburgu, Lübecku, Berlinu, Parizu itd., povsod s priznanim uspehom.

Pino Mlakar je Novomeščan. V dijaških letih je večinoma prepotoval peš vso Jugoslavijo, Italijo in Nemčijo. Po prvem diplomskem izpitu na ljubljanski univerzi je odšel v plesno šolo v Hamburg.

Zanimiva je primerjava med plesno dvojico Mlakarjevo in go. Delakovo. Iz plesov Mlakarjevih veje subtilna produhovljenost, — njen ples je že kult — ples, ki se izraža z najmanjšimi izraznimi sredstvi kljub velikemu, naravnost blestečemu tehničnemu znanju.

Njun plesni večer je zapustil v gledalcih dojem, da so v cerkvi, dojem neke skrivnosti, nečesa božansko lepega, ki prihaja z drugega sveta kot razodetje. Plesna umetnost Mlakarjevih je estetika v najvišjem pomenu besede. Je visoka klasika izraza. Delakova pa je iz mesa in krvi, je živ realizem, ki kriči v svet bol in veselje in pretresa. Rada pokaže svoje tehnično znanje, medtem ko se Mlakarjeva dvojica odmaknjena od blestečih efektov giblje v smeri abstraktnega izražanja. Glavna osrednja sila pri njih je sinteza ženskega in moškega elementa v njuni umetnosti, s popolno svobodo in originalnostjo njeno in njegovo.

Pia je docela samostojna plesna umetniška individualnost, ki ne trpi nobene podrejenosti. Napisala je libreto za „Srednjeveški ples“, ki je

bil odlikovan o priliki konkurza v Parizu. Kot pojava s svojo dovršeno lepo postavo je kakor ustvarjena za plesalko.

Kar pri njenem izražanju prav posebno zadivi, je njena redka kultura rok. Roke so ji najmočnejše izrazno sredstvo. Pia je oživotvorjena ženska miloba, deklška čistost in lepota, ki je dandanes vedno redkejša. S svojo osebo razsvetljuje okolico, okrog sebe ustvarja toploto in neki soj, ki prihaja iz njene čuteče umetniške duše. Ona živi in pleše ženo na odru, nežno in podrejeno, tako da imajo površni kritiki često vtis, da je Pino močnejša potenca v ustvarjanju. Sam se je pritožil nad tem napačnim gledanjem: „Vsi kritiki govore v prvi vrsti o meni, medtem ko o Piji manj, da se zdi, kot da je ona le nekak privesek. V resnici pa je vsa najina moč v skladnosti, ki pa ni zgrajena na podrejenosti žene, temveč na popolni svobodi obeh.“ Da je ta trditev resnična, smo imeli priliko videti na njenem plesnem večeru. Skladnost teh dveh osebnosti v slehernem gibu, točnost izvajanja v ritmičnem in muzikalnem pogledu, dinamika in zamisli njunih plesov, ta telesna duševna sozvočnost in enotnost, ki jo opažamo le pri najdovršenejših plesnih parih — in še to jako redko, ki ni dosegljiva samo s treningom, ampak predvsem s harmonijo duš — to je božji dar teh dveh umetnikov.

Pinov „Samogovor“ in „Privid“ sta plesni ustvaritvi, ki vzbudita v človeku struno sodoživljanja in zapustita najgloblji dojem.

Tej dvojici je ples pobožno opravilo in ko odhaja človek iz gledališča, ga povzdigne zavest: koliko lepega je v tem težkem življenju — kljub vsemu ga je vredno živeti.“

Pino Mlakar pripravlja kot gost naše opere plesni večer, in sicer v moderni inscenaciji balet: „Kraljica lutk“, kjer bo nastopilo okrog 30 otrok, in kot dopolnilo k temu ansambelski nastop našega baleta ter nekaj soloplesov svoje žene.

MOJ NAGELJ

Mara Lamutova

Moj nagelj, pav na lini ždeč,
se v toplo noč je razduhtel,
kot morja šum me je objel
cvetov rdečih vonj mameč.
Vse spi ... A v duši je nastalo
viharno valovanje —
kot bi se vali Adrije zagnali
ob strmo Dantejevo skalo,
razceveli se v bohotno peno —
in se razbili v sled vodeno.

So bile to polnočne sanje?
Ne, bil je le spomin —
na tebe, morje, in Devin ...

ŽENSKÉ ODJEDAJO MOŠKIM KRUIH ...

Angela Vodetova

Brezposelnost zavzema zadnji čas tudi pri nas čedalje večji obseg in to ne samo med delavstvom, temveč tudi med uradničtvom vseh panog. Umevno je, da iščejo tej brezposelnosti tudi vzroke, kajti brez poznanja vzrokov se nobeno zlo ne da odpraviti. Nekateri delajo to resno in z razumevanjem pokazujejo na korenine zla in na sredstva za temeljito odpravo. Žal, da ti ne najdejo odziva, kajti mnogi raje poslušajo tiste, ki vsled demagoštva ali nevednosti pokazujejo samo na navidezne vzroke, a tudi na remeduro, ki mora biti istotako samo navidezne vrednosti. To so pač ljudje, ki se boje za svoje lastne koristi, ali ki vsled površnosti ne razumejo bistva tega pojava.

Med vzroki brezposelnosti, ki jih naštevajo ti poslednji, je tudi žensko poklicno delo. „Ženske odjedajo moškimi kruhi, ženske naj gredo nazaj v družino!“ To je klic, ki čedalje glasneje odmeva po vsem svetu. A ženske ne gredo iz služb — ker ne morejo. Kajti tudi one morajo živeti, tudi njihovi otroci in svojci, ki so prav pogosto navezani na njihov zaslužek. A značilno je, da so tudi delodajalci, podjetniki gluhi za ta klic. Saj vidimo, da je razmerno manj žensk brezposelnih kakor moških, kajti podjetnik zaposli zlasti danes raje žensko, ker je kot delovna moč cenejša od moške.

Ker so vsi pojavi zlasti v gospodarskem življenju nerazdružno zvezani med seboj, je umevno, da zajema brezposelnost poklic za poklicem. In vsaka stanovska skupina zase razmišlja o zasilnih ukrepih glede omejitve, a zlasti mlajši pripadniki teh poklicnih skupin gledajo s strahom v bodočnost. Povsod pa kažejo na žensko, češ, ta naj gre, pa bo kriza rešena. V duhu časa in sistema je, da si nihče ne upa energično nastopiti in pokazati na one pripadnike svojega stanu, ki imajo na vseh koncih in krajih zaslužke, celo po pet in več služb; in tako se najdejo v takozvanih intelektualnih stanovih primeri, ko so nekateri milijonarji, a drugi berači. Toda nad tem se nihče ne spotika, vsega zla je kriva edinole ženska. Vzrok se pač mora nekje najti, da ni treba pogledati resnici v oči!

Ves boj je posebno naperjen proti poročeni ženi — poklicni delavki. Skoro ni članka v dnevnem časopisju, ki bi govoril o brezposelnosti, o pomožnih akcijah, o družinski krizi, da bi se ne spotaknil ob poročene žene v poklicih. Pri tem pa nihče ne pomisli na posledice, katere bi imela izključitev poročenih žen iz poklicev. Predvsem: koliko pa je danes mladih mož, zrelih za zakon, ki bi imeli tako plačo, da bi mogli z njo preživljati ženo in otroke? Ali se ne osnuje danes večina zakonov prav na možnosti obojestranskega zaslužka? Če bo morala iti poročena žena iz službe, se bo raje ločila in bo ostala naprej v službi, kajti od začetniške plače pač komaj životari en sam človek; da bi z njo preživljal družino, o tem ni govora. Kdo bi se pod takimi vidiki še mogel in hotel poročiti? In kaj sledi iz tega spričo dejstva, da vsakemu ni dano, da bi živel v prisiljenem celibatu?

Tisti, ki hočejo biti bolj pravični, so za to, da se odpuste iz služb samo bolje situirane poročene žene. Toda kje je merilo za to? Kolikokrat vara vitez prav v tem pogledu, pričajo primeri, ki so danes na dnevnem redu, ko imata oba zakonca razmerno dobro plačo, a mora žena podpirati starše ali brezposelne svojce ali brate in sestre, ki se še šolajo. Žena vendar ne more zahtevati, da bo njen mož preživel njo, a poleg tega skrbel še za njene svojce. Vsak, ki pozna zakon, ve, da to že z ozirom na zakonsko ravnovesje ni priporočljivo.

Če bi se to naziranje posplošilo in našlo odmeva v zakoniti uredbi, bi to pomenjalo ne samo za ženo, temveč za splošni napredek vobče usoden korak nazaj. Kajti žena ne bo nikdar samostojna osebnost, nikdar sograditeljica boljše bodočnosti, če bo potisnjena nazaj med štiri stene. Svojemu prirodnemu zvanju, materinstvu, pa se tudi ne more in noče odreči. Zato mora sodobna žena vztrajati na tem, da se razmere tako uredi, da bo žena lahko sledila poklicu in materinstvu.

Gotovo je po različnih službah tudi nekaj žen, ki ne služijo niti iz materialne, še manj iz duševne potrebe in ki so jim principi deveta briga. Glede na današnje razmere bi bilo prav, ko bi se te žene umaknile bolj potrebnim. Toda od takih žensk zahtevati socialni čut, je brez smisla, zahtevati njihovo redukcijo, pa brezplodno, ker so to vedno žene uglednih mož, ki imajo „zveze“ in protekcijo. In takih redukcija nikdar ne bo zadela. Žrtve bodo največkrat one, ki so najslabše situirane.

Kako brezplodno je pričakovati od redukcije poklicno zaposlenih žen omiljenje brezposelnosti, nam priča zlasti Nemčija. Tam so izvedli temeljito redukcijo po privatnih in državnih službah, toda ne na splošno, temveč po socialnih razmerah, ki so jih pri vsaki poročeni preiskali z nemško temeljitostjo. Toda izkazalo se je, da ima večina teh žen tako težke gmotne obveznosti napram svojim najbližjim, da mnoge kljub znatni plači komaj žive. Vendar so reducirali, kar se je le dalo, kljub strastnim protestom nemških parlamentark. Uspeh je bil ničev: kakor nam je znano iz časopisnih poročil, brezposelnost v Nemčiji silovito narašča.

Zlasti žalosten je pri nas pojav brezposelnosti učiteljskega naraščaja. Danes je v Dravski banovini okrog 650 učiteljskih abiturijentov, ki so brez službe in brez sredstev, z letošnjim letom pa se bo to število še povečalo za najmanj 350, tako da bomo imeli v kratkem tisoč brezposelnih učiteljev, t. j. brez onih, ki prihajajo sem čez mejo in so često z družino vred brez strehe na cesti. Razumljivo je, da si ti mladi ljudje skušajo priboriti košček kruha, ki jim ga njihovi starši morda nič več ne morejo dati, razumljivo tudi, da se obračajo proti vsem, ki jih smatrajo kot oviro pri njihovi borbi za mesto pod solncem. Tako moramo posmatrati resolucijo, sprejeto na zadnjem informativnem sestanku učiteljskih abiturijentov, ki vsebuje mnogo koristnih sklepov in predlogov, kateri imajo namen, vsaj deloma pomagati brezposelnim mladim učiteljem. V okviru tega članka pa utegne zanimati zlasti poziv poročenim učiteljicam, ki je izzvenel tako-le (po poročilu Učit. Tova-

riša): „Skrajno nesocijalno je, da učiteljice, ki so poročene z dobro situiranimi neučitelji, vrše službo, njihovi možje pa zavzemajo ugledna in dobro plačana mesta. To je v nebo vpijoča krivica, ki abiturijente boli in ki jo zlasti močno občutijo. Zato naj take učiteljice same opuste službo, ali pa naj jih država reducira, na njihova mesta naj se pa nameste mlade moči. Če bosta naša prošnja in naš poziv ostala klic vpijočega v puščavi, bomo zbrali konkretne primere in jih objavili.“

Z načelnega stališča moramo ugotoviti, da je ta zahteva nesprejemljiva za žene, ker je enostranska, če bodo reducirali, naj se to izvrši po načelu enakopravnosti in na temelju pravičnosti, ki se naj poslužuje enakih mer za vse učiteljice, poročene z dobro situiranimi možmi, pa naj bodo to neučitelji ali učitelji. Odločajo naj edinole dejanske gmotne razmere. Toda redukcije nikakor ne smejo zadeti samo učiteljic, ki imajo dobro situirane možje, temveč isto naj velja tudi za učitelje, ki imajo dobro situirane žene. Kajti so tudi taki primeri, ko ima učiteljeva žena dobro idočo obrt, trgovino ali gostilno ali celo posestvo. Zakaj bi se možje-učitelji ne posvetili delokrogu svoje žene? Če se morajo umakniti učiteljice samo zato, ker nimajo materialne potrebe služiti, ker so njihovi možje dovolj plačani, zakaj bi se iz istega vzroka ne umaknili tudi učitelji?

Redukcije bi morda vsaj nekoliko omilile brezposelnost, ko bi se izvedle res po načelu socijalne pravičnosti po vseh stanovih, predvsem tam, kjer je kaj vzeti, ne pa med učiteljstvom in nižjim uradništvom. Toda ker poznamo metode takega postopanja, vemo, da se to ne bo zgodilo. Vohče pa so samo redukcije le malo uspešen in navidezen pripomoček za odpravo brezposelnosti, ki je samo posledica današnjega gospodarskega sistema. Šele kadar bo vse gospodarstvo postavljeno na drugačno bazo, šele tedaj bo konec gospodarskih kriz in ž njimi konec brezposelnosti.

VITAMINI V PREHRANI IN BOLEZNI

Dr. E. Jenko-Groyerjeva

Kako so jih naši?

Mnogoterost in raznolikost naših živil je neizmerna, zato se ne čudimo, če so se znanstveniki celega sveta trudili in se trudijo, da bi dognali kemične osnove živil, iz katerih živi organizmi zajemajo snovi, ki so potrebne za njihovo življenje.

V prošlem stoletju so dognali, da izhajajo sestavine vseh živil iz štirih skupin, namreč: beljakovin, maščob, ogljikovo-vodikov in neorganskih soli. Poznejša raziskovanja so dognala, da ta takozvana klasična teorija ni popolna ter da je vsaj ena snov še v živežu, ki ne spada v omenjene skupine, a je vendar neobhodno potrebna.

Pomanjkanje te snovi v hrani povzroči težke smrtne bolezni, kot so: scorbut, beriberi, pellagra, heroptalmija, rachitis in sterilitas (jalovost).

Odkritje vitaminov se je prej posrečilo po zdravniških opazovanjih kot kemičnim potom.

Tako je težka bolezen scorbut (krvave pike na čeljustnih sluznicah, majanje zob, krvave podplutbe na okončinah, bolečine in oslabeledost itd.), ki se je pri nas širila med svetovno vojno, uničila že v prejšnjih stoletjih množice ljudi na daljnih morskih potovanjih ter so zdravniški krogi z vneto zasledovali, kje koreninijo vzroki te bolezni. Že l. 1781. pišeta angleška zdravnika James Lind in Gibert Blanc o „posebni moči živil“. Sto let kasneje, okoli l. 1880., so skušali zdravniki najti vzrok težke tropske bolezni beriberi (obolenje očesnih in drugih živcev, ki se konča s slepoto in smrtjo), toda spočetka brezuspešno. L. 1880. sta Lunin in Bunges skušala ugotoviti pomen bazičnih snovi v prehrani za organizem ter sta pri poskusih z mlekom ugotovila, da morajo biti v mleku poleg hranilnih snovi še druge, nepoznane, toda v prehrani človeškega in živalskega organizma zelo važne. To je prvič opozorilo na pomen vitaminov in je znanstvena miselnost usmerila raziskovanja na nje. L. 1882. pa so privedla praktična opazovanja japonskega mornariškega zdravnika Takakija, da je spremenil izključno riževo prehrano na ladjah z mešano ter je tako z uspehom pobijal hudo bolezen beriberi. L. 1897. je Holanec dr. Eijkman v holandski Indiji opazil na kokoših, ki so jih hranili z brušenim rižem, živčno bolezen, imenovano umetno beriberi. S tem so hkrati našli tudi vzrok človeške beriberi — vsled stalnega uživanja brušenega riža. Začeli so metodično proučevati živila in tiste snovi v njih, ki povzročajo takozvane bolezni pomanjkanja.

Kaj so vitamini?

O vitaminih se poučujejo naše gospodinje in gospodinjski naraščaj v tečajih in v gospodinjskih šolah ter jim beseda vitamin ni tuja, če tudi ne vedo vsega, kar je važno in potrebno znati o njih. Vitamini, tudi kompletni, so dodatne, žive organske snovi v naši prehrani, ki so neobhodno potrebne za razvoj organizmov, za vzdrževanje zdravja, zdravstvenega ravnovesja in odpornosti telesa proti določenim boleznim. C. Funk je imenoval te snovi vitamine in tudi trdil, da njih pomanjkanje v organizmu povzroča ne samo beriberi bolezen, marveč še mnoge druge, kakor scorbut, Barlova bolezen, (otroški scorbut), rachitis itd. pa tudi nekatere živalske bolezni. Opozoril je na probleme v otroški prehrani, motnje v rasti in na vpliv vitaminov pri raku in drugih boleznih staričevja.

• Označba vitaminov, katere poznamo do sedaj

Izkazalo se je, da je več vitaminov in so njih učinki različni. Če ni v hrani tega ali onega, nastane bolezen pomanjkanja — takozvana avitaminoza. Do sedaj so našli šest vitaminov, ki imajo v vsaki državi drugačno označbo. Najenostavnejša je angleška: A vitamin = antixeropthalmični vitamin; B1 vitamin = antineuritični ali antiberiberi vitamin; B2 = antipellagra vitamin; C vitamin = antiscorbutni vitamin; D vitamin = antirachitični vitamin; E vitamin = antisterilitetni vitamin.

Značilnost posameznih vitaminov

Če ni v hrani A vitamina, nastane že imenovana očesna bolezen xerophtalmija, ki se konča pri otrocih in odraslih s popolno slepoto in slednjič s smrtjo, ako bolnik ne dobi v hrani dopolnilnih A vitaminov. V zapadni Evropi se ta bolezen ne pojavlja več; med vojno so oboleli na Danskem otroci, ker so kmetje izvažali mleko in presno maslo, ka terega so doma nadomeščali z rastlinskim margarinom. V Indiji in na Japonskem se pa še sedaj pojavlja ta bolezen. Če je količina A vitaminov v prehrani premala, obolijo ljudje za nočno slepoto, (hemeralopijo) in za kamni v sečnih organih. Poleg tega so dognala najnovejša raziskovanja, da postane radi pomanjkanja A vitamina v hrani otroško telo bolj občutljivo in sprejemljivo za nalezljive bolezni.

Če manjka hrani B1 vitamin, se pojavlja živčna bolezen beriberi, ki razsaja v deželah, kjer žive večinoma ob rižu. To je na Daljnem vzhodu, v Indiji, na Kitajskem in na Japonskem. Da ta bolezen ne zavisi od podnebja v teh krajih, je dognal neki raziskovalec v Berlinu na samem sebi. Pozneje so B1 vitamin izločili iz riževih otrobov in dognali, da zadostuje dnevno samo 0.001, da se obvarujemo njegovega pomanjkanja.

V onih deželah, kjer se ljudstvo hrani samo s koruzno moko, kot v južnih in tropskih krajih, zbolijo ljudje na boleznih pellagra, katero povzroča pomanjkanje drugega vitamina, ki so ga učenjaki imenovali B2 vitamin. Oba vitamina, B1 in B2, imata nekaj podobnih svojstev, n. pr. topljivost v vodi, potrebo enake dnevne količine 0.001 proti pellagri, kot B1 proti beriberi bolezni, in enaki količini v živilih obeh imenovanih vitaminov, dasi vsebujejo nekatera živila večjo ali manjšo količino tega ali onega vitamina.

Protiscorbutni ali C vitamin so prvega spoznali, kot sem že omenila, na ladjah pri daljnih potovanjih, ker ljudje niso dobivali sveže hrane. Šele kó sta Eijkman in Grijus našla vzrok beriberi bolezni, je dognal Norvežan Holst, da nastaja scorbut od pomanjkanja neke snovi, katero so pozneje označili za C vitamin. Do danes se še ni posrečilo kemično izločiti C vitamin iz hrane, ker je silno občutljiv napram kisiku v zraku. V vzhodni Evropi, zlasti Rusiji, kjer je glad moril ljudi, sta bila scorbut in Barlowa bolezen (otroški scorbut) epidemična. V zapadni Evropi je bolezen prenehala (do posameznih redkih slučajev), odkar se je pri nas udomačil krompir. Pač se je ta bolezen pojavljala v svetovni vojni na frontah in v zaledju. (Pri nas v Stražišču.)

Drugače je z otroško boleznijo rachitisom, o katerem ste že čitale v Zenskem svetu. Severni narodi so že pred stoletji poznali učinkovitost ribjega olja pri mehkih kosteh. Z napredkom fiziološke kemije se je izkazalo, da je tvorba kosti zelo odvisna od zadostne količine rumenega fosforja. Ko so pričeli zdraviti rachitis z raztopino fosforja, se je pokazalo, da je učinkovitost te raztopine v ribjem olju mnogo večja nego v mandljevem. Raziskovalec Funk je ugotovil, da nastane rachitis tudi vsled pomanjkanja vitamina D, ki je v ribjem olju. L. 1919. je Anglež

Mellanby izdal svoje obširne poskusne študije o rachitiki. Na mladih psih je skušal izzvati umetno rachitiko s hrano, ki je bila samo iz ovsene moke in nekoliko mleka. Psički so bolehalo za rachitiko. Ko so tej hrani dodali nekoliko ribjega olja, so psički ozdraveli. Iste poskuse so delali na mladih podganah. Potrdili so zdravilni učinek ribjega olja in tudi pojasnili, da različne vrste ribjega olja različno učinkujejo proti rachitisu.

Dognali so tudi, kakšnega pomena je rumeni fosfor za kalcifikacijo (poapnjenje) kosti in da je zdravljenje rachitisa doseženo z uživanjem ribjega olja, ne fosforja.

Tako so po vseh dolgotrajnih poskusih in raziskovanjih dognali, da je ribje olje posebno sredstvo proti rachitisu, toda le tako, ki vsebuje protirachitični ali D vitamin.

Da v tropskih deželah ni rachitisa, izvzemši nekatere kraje v Indiji, kjer še vlada za žene običaj, da morajo biti zaprte v temnih hišah in da so, kadar gredo ven, popolnoma pokrite od glave do nog, tam se je bolezni rachitis tudi razvijala.

Ugoden vpliv ultravijoletnih žarkov proti tej bolezni so končno dognali in je zadostovalo že obsevanje hrane, da so si živali opomogle. To je privedlo k misli, da se ena snov v hrani spremeni pri obsevanju v potrebn D vitamin, kakor tudi pri obsevanju telesa v njem samem. Dokazali so, da so bile to maščobe in olje, in sicer oni del v njih, ki se ne emulgira v milo. Ta del je takozvani ergosterin, ki se pri obsevanju z ultravijoletnimi žarki (bodisi hrane ali telesa) spremeni v D vitamin.

Konec prihodnjš

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

DORA GRUDEN, RDEČE KAMELIJE. Založila Belo-modra knjižnica v Ljubljani. Natisnili J. Blasnik nasl., Univerzitetna tiskarna d. d. Ljubljana 1932.

Ko človek vzame v roke to lepo, tiho, intimno zgovorno knjigo pesmi, se mora spet enkrat spomniti, kako čudno je v naši književnosti — zlasti v naši liriki — s pokrajino in s človekom v nji. Vsa naša dežela je, kakor so pač dandanes dežele na svetu: zrak je napet in težak, pod njim je čudovito lepa zemlja in uklenjena veličina človeka, nekje daleč, nekje blizu so prva slaba in mogočna znamenja vstajenja. Toda nobena pokrajina, noben kos življenja in družbe pri nas dandanes ne rodi iz sebe velike, lepe, uporne pesmi. Samo na Krasu, tako se zdi, še cvete poezija. Od Gradnika, Iga Grudna, J. Samca, K. Široka in Srečka Kosovega do mladih, današnjih, do Makse Samsove in Dore Grudnove — iz vseh in po vseh živi in kliče Kras, ta najbolj bedni, najbolj križani. Kos našega sveta. Tam, kjer je trpljenje največje, tam je vstajenje najbolj blizu. In vsaka lepa, resnična pesem bi na svetu morala biti majhno vstajenje.

Dora Grudnova je v naši poeziji že znano, že uveljavljeno ime. Iz revij in po recitacijah smo že spoznali v nji tanko, fino tkano lirično dušo, ki se bo kar težko prilagala v naš čas in v njega težki razdor, ko gospodarske, materialne, socialne in politične sile, ki poganjajo družabni razvoj, že v takšni nezadržani nagoti stopajo na plan, da se vse samo duhovne vrednote

ob njih razblinjajo v nič. Kar svet stoji, ni bilo ustvarjenega še nič lepšega, kakor je lep, svetel, v sebi globok in bogat človek, od tega človeka je svet zmerom prejemal vse, kar se je v zgodovini zgodilo velikega in svobodnega, ta človek je nosil na svojih ramah vsako sproščenje in vse gibanje sveta naprej. — Dandanes pa je podoba, da bo plaz družabnega razvoja tega svetlega človeka pokopal pod seboj: takšna je tragedija osebnosti v današnjih dneh, takšna je tragedija osebnosti, ki nikjer pod nebom ni mogla najti moči, da bi se iz kaosa in razsula starega sveta vrgla v reko novega življenja, ki spočetka plaha in skrita, pa zmerom silnejša, mogočnejša, zmagovitejša pri-

haja iz zadušeni, potlačeni nižin. Svet gre že od nekdaj tako naprej, da zmerom mnogo vsega pokoplje pod seboj. Kdor ob uri ni pripravljen, da vstane, bo moral ubiti obležati pod ruševinami.

Te pesmi Dore Grudnove so rojene iz tišine in samote. Za čudo je dandanes mnogo samote in tišine v ljudeh: doslej je bil svet nekje drugje, zdaj se preraja in prebija na novo pot — mnogo samote in mnogo razmisleka je treba človeku v teh dneh. Pesmi Dore Grudnove so pesmi za tega človeka v samoti, pesmi za njega, ki išče in ne more najti — zakaj slednji išče zaman, kdor bi vse rad našel v sebi. Vse tegobe človeka so od sveta, kakršen je, vsaka borba s samim seboj je komaj pol borbe. Samota je dodeljena človeku, da

bi iz nje nazadnje stopil na sredo sveta in bi se bil. Nikamor drugam ne more in ne sme iskanje človekovo kakor v borbo sredi stvari in ljudi.

V teh pesmih Dore Grudnove se razodeva dragocena, iskrena duša žene in človeka. Preprosta, neposredna, nepotvorjena lepota veje iz njih. Malo je doslej v naši književnosti iz ženske duše privrelo tako lepih, tako preprosto resničnih ljubavnih pesmi, kakor jih je polno razsutih v tej drobni knjigi; elementarna izpoved mladega človeka in misel modernega časa se z umetniškim uspehom prepletata v tej liriki. Eros je osnova njenega dojemanja sveta, toda pesmi so priča, da jih ni pisala samo zgolj erotično doživljajoča mlada žena; to so pesmi človeka, ki v zastrtih slutnjah doživlja svoj čas v vsej polnosti njegove tragike, in to na način, iz katerega so mladi moderni pesniki pred njo (Srečko Kosovel) zrasli v umetniške vidce in idejne borce novih bodočnosti. Mnogo je v teh pesmih še vidnih stopenj, ki so šle za našim starejšim pesniškim rodom (Župančič in pa Igo, njen starejši brat po duhu in po krvi). Toda iz celote izstopa obris dovolj samorodno bogatega talenta, da se bo pesnici koncept ustvarjanja lahko razširil in še poglobil.

Nekatere najlepše izmed pesmi pa tudi jasno kažejo, kam naj bi šla njena pot — da citiram samo „Sivo pesem“, ki je polna in močna tako v izrazu kakor v vsebini:

Siva je pesem Krasa:
v jekih zvenceh biča jo burja
do mojih ušes razbolelih;
iz delavnic in kamnolomov
trga ječe se in z burjo zaganja

v borovce pojoče
dleto ob kamen —
enakomerno, udar na udar;
dleto ob kamen —
in težke roké,
trudno srcé.

Če bo Dora Grudnova našla pot, ki jo je s prvo slutnjo nakazala v „Sivi pesmi“, potem bo zanjo rešeno tragično vprašanje, ki je danes zastavljeno

skoraj vsej naši mladi pišoči generaciji: ali jo bo v urah, ki pridejo, pod sabo pokopal polom, ali bo vstala s triumfom. L. Mrzel.

SEDEMDSESETLETNICA SMRTI BOŽENE NEMCOVE.
Spominška svečanost „Splošnega ženskega društva“ v Ljubljani 9. dec. 1932.

Dostojno izbran spored: predavanje o življenju in delu Božene Němcove, čitanje odlomkov iz njene večno lepe „Babice“, referat o stikih med Boženo Němcovo in Slovenci, citati iz njenih del.

Ga. Olga Ševčikova, Čehinja, ki živi kot žena čl. konzula že več let v Jugoslaviji, je čitala svoje predavanje o Boženi Němcovi v slovenščini. Simpatični nastop ter dobra in prijetna izgovarjava sta dali stvarnemu predavanju tudi lep zunanji učinek. S podrobnimi časovnimi in krajevnimi podatki je predavateljica pokazala Němcovo na vseh postajah njenega življenjskega pota, ki so bile včasih svetle, često pa križeve. Po tej strani je predavanje ge. Ševčikove očitavalo temeljito poznavanje kulturnih in političnih razmer tedanjega časa ter potanko proučevanje pokojničinega življenja. Vendar mi je bilo po drugi strani težko, da je predavateljica odgnila samo lice velike Němcove, a se je le bežno ozrla v duševno delavnico njeno, dasi je dala v zaključnih besedah dokaz, da je prodrla v njenega duha in ga doumela s stališča sedanje, socialno in feministično usmerjene žene, kate- re predhodnica je bila Božena Němcova v vsem svojem doživljanju zunanjega in notranjega sveta. Tako, pretežno životopisno prikazovanje osebnosti ima vedno kratkotrajen učinek: dokler poslušas, si ves pred obličjem dotičnega slavljence; ko predavatelj utihne, ugasnejo v tvojem spominu letnice, krajevna imena in naslovi del ter ti zapuste le vtis, da si v idel neko važno osebo, nisi se pa notranje seznanil z njo. Le globoko odprti pogledi v stvariteljske vrelce umetnika ter s karakteristiko povdarjeno in s primeri podčrtano doumevanje njegovega iskanja resnic in lepote ti ustvarijo lik, ki si prilasti v tvojem spominu mesto trajne dobrine.

Akademičarka Ruplova je čitala posrečeno izbrane folkloristične in narodnoprobujevalne odlomke iz „Babice“. Ne morem pa razumeti, zakaj so prirediteljice iskale za golo čitanje filologinjo, a ne dramske umetnice, saj je učinek avtorjeve misli v recitativu tako silno odvisen od načina reproduciranja.

V referatu „Stiki med Boženo Němcovo in Slovenci“ je absolvirana filozofka Olga Kernčeva podrobno opisala zanimanje Němcove za nas, zlasti za koroške Slovence, ter naše vrednotenje njene umetnosti. Němcova je objavila v češčini nekaj našega narodnega blaga, ki ga je dobila od Matije Majerja Ziljskega. Predavateljica je omenila vse, s čimer smo pri nas uvaževali delo in pomen Božene Němcove: prevod „Babice“ (Cegnar) in nekaterih pripovedk (dr. I. Lah), proslavo petdesetletnice njene smrti, članke v raznih listih* ter prvo šolsko proslavo na ljubljanskem liceju. Po njenem mnenju je slovensko žensstvo Němcovo dolgo časa premalo poznalo, ker je bila njegova feministična orientacija nemška; prva se ji je približala Zofka Kvedrova, ki je čutila z Němcovo sorodnost v trpljenju in v hrepenenju po delu. Prav umestno je predavateljica opozorila našo ženo, čitateljico, knjižničarko in založnico, naj se v svojem čitvu iznebi nemške usmerjenosti in naj spoznava — vsaj v prevodih — bogato literaturo slovanskih pisateljic.

Prireditvev je zaključila akademičarka Topolovčeva, ki je citirala nekatere pomembne misli Božene Němcove. Ta izpoved umetnice je zazvenela kot nov, nepričakovan ton. Iz predavanja ge. Ševčikove, Kernčeve in iz odlomkov „Babice“ se nam je kljub omenjanju križevih postaj izoblikoval

* „Ženski svet“ se je spomnil Božene Němcove na str. 73. I. letnika, str. 163. in 355. V. letnika, str. 335. X. letnika.

lik Božene Němcove v ženo, ki je stala pred nami predvsem kot slavljenja književnica, zavedna narodna probuditeljica in dostojna soproga političnega preganjanca, skratka, kot odlična žena. Ko pa je — v citatih svojih izpovedi — izpregovorila sama, se nam je šele razgalil ves profil njene osebnosti, ki nas ni le potrdil v občudovanju njenih odličnih sposobnosti, nego nas je tudi do dna duše pretresel in nas osebno približal ženi-sestri, ki je v največjem trpljenju ustvarjala največja dela. In v tem trenutku me je zabelo rezko nesoglasje med resno počastitvijo velike delavke in trpinke ter hlebo pogrnjenimi mizami, od katerih so nekatere dolžnostne poslušalke tako netaktno odhajale še med sporedom...

P. Hočevarjeva.

OBZORNIK

ZENSKI NAPREDEK. Za izredno docentko ljubljanske univerze je imenovana prof. Alma Sodnikova, Odlični znanstvenici in prvi Slovenki na vseučiliški katedri naše iskrene čestitke!

PRIZANJE ŽENSKEMU DELU. Nobelov inštitut na Norveškem je poklonil „Ženskemu odboru za razorožitev“ nagrado 2000 norveških kron. V tem odboru so predstavnice mednarodnih ženskih organizacij. Vodi ga Američanka Mary Dingman. Odbor ima sedež v Ženevi. Njegova naloga je, da s svojim udejstvom zasleduje delo razorožitvene konference, vrši zanjo propagando in obvešča o mirovnem delu žene vsega sveta. Pod okriljem tega odbora se je vršilo predlaskim zbiranje podpisov proti vojni, javna zborovanja in predavanja za razorožitev. Doslej se je odbor vzdrževal le s prostovoljnimi prispevki, nagrada Nobelovega inštituta bo odboru omogočila delovanje do konca razorožitvene konference.

ZENSKO PRIDOBITNO DELO PO VOJNI. Po statistiki izkazuje Nemčija po svetovni vojni najmočnejši razvoj ženskega dela. Na Francoskem pa imajo najvišji odstotek poklicnih žen in tudi najvišji odstotek poročenih žen v poklicu. Po vseh državah se kaže značilna sprememba v izbiri dela: povsod pada število žen, ki so zaposlene pri poljskem delu in v gospodinjstvu, raste pa število tovarniških delavk in intelektualk. Zadnje leto je seveda kriza povzročila spremembo v mnogih panogah in zato letos ne drži več ta statistika, ki so jo izdelali lani.

VODITELJICA MINISTRSTVA. Roosevelt, novoizvoljeni predsednik Ujedinjenih držav, je postavil na listo svojih sodelavcev tudi ženo — Francis Perkins, ki bo sprejela vodstvo ministrstva za delo. Perkinsova je bila voditeljica delovnega urada v državi New York že od takrat, ko je bil Roosevelt guverner newyorške države. Čeprav je v zasebnem življenju dobra žena in mati, je tudi pri javnem delu vsa na mestu.

JAPONSKA, DEŽELA NASPROTIJ. Pred 70 leti je dobila Japonska prvo deklško šolo (misijsko). Čez dve leti je prevzela država šolstvo in vzgojo v svoje roke. Danes so Japonke zdravnice, odevnice, zaščitne sestre itd., kakor povsod drugje. In vendar so vsa stara naziranja o ženi še globoko vkoreninjena in se uveljavljajo svobodno poleg najnovejših modernih in modnih. „Moga“, tako pravijo moderni japonski deklici, se oblačijo skrajno moderno, ima kratke skodrane lase, v torbici puder in šminko. Ta hodi s tovariščico, ki je v tipičnem japonskem kroju s častljivo frizuro. Vzgoja in pouk se vrši po modernih ameriških in evropskih načelih, pa vendar nikdo ne ugovarja, ko po stari navadi prodajajo dekleta v bordele. Ni dolgo, ko si je hotela neka vas dokupiti kos zemljišča. Po stari šegi so zbrali vaška dekleta — 35 po številu — in jih prodali v zloglasne hiše, da so prišli do potrebnega denarja. Po kmetih delajo na polju ženske, tudi svilenega prelca krmijo večinoma ženske. Plače pa ne prejemajo same, ampak jo dobiva oče, oz. gospodar družine. Torej še vedno sužnje!

MOJSTRSKI IZPIT IZ PEKARSKÉ STROKE je napravila pred strokovno komisijo v Celju Justa Kovačičeva. Diplomiranka je žena znanega tovarnarja iz Ljubljane. Kot razsodna in zavedna sodobna žena je uvidela, da se tudi žena — pa čeprav je iz odlične meščanske družine — lahko s pridom posveti praktičnemu obrtu.

VSEBINA 1. ŠTEVILKE

MAŠA SLAVČEVA: SKICE

MIHAEL OSORGIN - MARIJA KMETOVA: POVEST O SESTRI

MARA LAMUTOVA: PAV

MAŠA SLAVČEVA: Z NAŠEGA PLESNEGA ODRA

ANGELA VODETOVA: ŽENSKJE ODJEDAJO MOŠKIM KRUII

DR. E. JENKO-GROYERJEVA: VITAMINI V PREHRANI IN BOLEZNI

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST: Dora Gruden: Rdeče kamelije

(L. Mrzel). — Sedemdesetletnica smrti Božene Némcovc

(P. Hočevarjeva)

OBZORNIK

PRIOEGE: Naš dom — Modna priloga — Krojna pola

NASLOVNA STRAN PLATNIC: Ing. arch. Dušana Šantlova

Ženski Svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročilna Din 64—, polletna Din 32—, četrtletna Din 16—, Za Italijo Lir 24— (v razprodaji po 2 Liri zvezek), za U. S. A. Dol. 2—, za Avstrijo Sch. 10—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II. — Izdaja Konzorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani.
Odgovoren L. Mikuš.

NAGRADE ZA NOVE NAROČNICE

Kdor pridobi ženskemu svetu 1 novo naročnico, dobi po svoji izbiri eno izmed teh-le knjig:

Josip Stritar: Sodnikovi, povest.

Manica Komanova: Na Gorenjščem je fletno.

Blasnikova Mladinska pratika.

Za 2 novi naročnici:

Janko Kersnik: Testament.

Janko Kersnik: Agitator.

Marija Kmetova: Večerna pisma.

Jezernikova: Medvedov godrnjavček.

Za 3 nove naročnice po eno knjigo iz gorenjih dveh zbirk.

Za 4 nove naročnice:

Dostojevski: Besi: roman v 3 delih, ali ilustriran koledar „Po naših krajih“.

Za 5 novih naročnic:

Ilka Waschtetova: Umirajoče duše, roman.

Dostojevski: Selo Stepaničkovo in njegovi prebivalci, humorističen roman.

Z naročilom je treba poslati vsaj polletno naročnino.

Gospodinje, kupujte pri

B. ŽILIČ,

trgovina z železnino, porcelanom in steklenino,
Ljubljana, Dunajska c. 11., poleg „Figovca“

vse gospodinjske potrebščine, kuhinjsko posodo, emajlirano in aluminjasto, porcelan,
steklenino, razne moderne stroje za kuhinjo, jedilni pribor, karnise i. t. d.

Dokazano dobro blago in po-
ceni sukno, svilo, platno itd.

samo v Trpinovem
bazarju v Mariboru

Moderno in solidno

boste oblečene, ako kupite svoj zimski plašč, obleko,
barhent, flanelo, vsakovrstno blago za perilo pri tvrdki

R. MIKLAUC „Pri Škofu“

LJUBLJANA, Lingarjeva-Medarska ul., pred Škofijo
Ugodne cene! Točna postrežba!

Ako hočete imeti lepo in neškodljivo
pobarvane lase, ali pa trpežne trajne
kodre, potem Vas prosim, da se po-
trudite v moderno urejeni damsko
česalni salon

Gjud Aleksander

Ljubljana, Kongresni trg 6
(poleg Kino Matice)

kjer boste s postrežbo, kakor tudi
s ceno nad vse zadovoljnji!

ZOBNI ATELJE
DENTIST BEVC Jožko

LJUBLJANA, Gosposvetska 4₁
tel. 5296

ordinira od 9 - 1/2 1, 2 - 1/2 6
podogovora tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4